زانکۆی سەلاحەددین–هەولێر
کۆلیژی پەروەردەی بنەڕەتی
بەشی باخچەی منداڵان
قۆناغی دووەم – کۆرسی دووەم

ئـەدەبــی منداڵان

م. ی چیمەن همزه درویش

2. لەئینگلتەرا:

رۆبێرت سامپر کاتێ لەساڵی 1719 کۆمەڵە چیرۆکی دایکە قازەکەی وەرگێڕایە سەر زمانی ئینگلیزی، ئەم وەرگێڕانە بووە هۆی دەرکەوتنی چیرۆکی منداڵان لەئینگلتەرا.

چیرۆکی (دانیال دیفۆ 1660-1730) بەناونیشانی (رۆبن کرۆسۆ) لەساڵی (1719) چاپکرا ئەویش سەرەتایەك بوو بۆ هونەری چیرۆکی لەئینگلتەرا، ئەم چیرۆکە باس لەگەنجێك دەکات دەکەوێتە دورگەیەکەوە.

دوای ئەوان (جۆن نیوبری) رۆڵێکی زۆر باشی بینی لەپەرەسەندن و پێشکەوتنی ئەدەبی منداڵان، یەکەم کتێبخانەی دامەزراند کەوا تایبەت بوو بەمنداڵان ئەمە بووە هاندەر بۆ نووسەران لەدانانی چیرۆك کەخۆشی و ئاراستەکردنی تێدابێت لەیەك کاتدا، هەروەها هانی نووسەرانیدا بۆ ئاسانکردنی ئەوەی بۆ گەوران نووسراوە و کورتکردنەوە و ئاراستەکردنی بۆ منداڵان.

لەساڵی 1744 کتێبی (گیرفانی بچووکی نایابی) بڵاوکردەوە لەکۆمەڵە ئەفسانەیەك و چەند شیعری کراو بەگۆرانی پێکهاتووە.

لەساڵی 1865 کۆمەڵێك چیرۆکی تایبەت بەمنداڵان لەئینگلتەرا دەرکەوت بەناوی (ئەلیس لەوڵاتی سەیرو سەمەرەکان) لەلایەن نوسەری بەناوبانگ (لویس کارول).

ئەدەبی منداڵان لەوڵاتە عەرەبیەکان

لەگەڵ هاتنی ئایینی ئیسلام چیرۆکی ئایینی هاتەکایەوە ، هەندێ لەئایەتەکانی قورئانی پیرۆز رۆڵێکی گرنگیان دەبینی لەرێنماییکردن و ئامۆژگاری منداڵان وەك چیرۆکی (ئامۆژگارییەکانی حەزرەتی لوقمان بۆ کورەکەی، ...).

دوای ئەوە نووسەرانی ئەدەبی منداڵان سوودیان لەچیرۆکەکانی ناو قورئانی پیرۆز وەرگرت بۆ دارشتنی چیرۆك بەپێی قۆناغی گەشەی ژیری منداڵ وەك: (سەگی پیاوانی ئەشکەوت، مێروولە، فیل، پەپۆی سولێمان، ...)

دەتوانین بڵێین یەکەم وڵاتی عەرەبی کەئەدەبی منداڵانی تێدا دەرکەوت میسر بوو ئەویش (رفاعة رافع الطهطاوي) بوو لەساڵی 1875 ئەویش بەهۆی نزیکی لەفەرەنسا بوو و کاریگەری ئەدەبی فەرەنسا بەسەریەوە بوو کەکتێبێکی دەرکرد بەناوی (چیرۆکی منداڵان).

دوای ئەوە **احمد شوقی** كاتێ لەفەرەنسا ژیاوە بەهەمان شێوە كاریگەری ئەدەبی فەرەنسی بەسەریەوە بوو و چەند چیرۆكێكی لەسەر زاری ئاژەڵ و باڵندە نووسی لەوانەش (راوچی و چۆلەكە، بولبول، ...)

هەندێ لەنووسەران نووسەری میسری (**كامل گەیلانی**) بەباوكی چیرۆكی منداڵان لەوڵاتانی عەرەبی دادەنێن ، كۆمەڵە چیرۆكێكی پێشكەش بەمنداڵان كردووە وەك (چیرۆكی باخچەی منداڵان ، چیرۆكەكانی مەلای مەشوور، ئەفسانەكانی ئاژەڵان، ئەفسانە ئەفریقیەكان، چیرۆكەكانی هەزار و یەك شەوە، ...).

ئەدەبی منداڵان لەعیراق:

لەعیراق کۆمەڵێك رۆژنامەی تایبەت بەئەدەبی منداڵان دەرچوون، لەوانە رۆژنامەی (التلميذ العراقي) لەساڵی 1923، هەروەها رۆژنامەی (التلميذ) لەساڵی 1929 و گۆڤاری (الطلبة) 1932 و گۆڤاری (الفتوة) لەساڵی 1945.

ئەدەبی منداڵان بەشێوەیەکی راستەقینە دەرکەوت لەکۆتایی شەستەکانی سەدەی بیستەم لەکاتی دەرچوونی گۆڤاری (مجلتي) لەساڵی 1969 ، دوای ئەوە بەساڵێك رۆژنامەی (المزمار) دەرچوو ، ئەمە بووە هۆکار بۆ ئەوەی نووسەران بۆ لای خۆی رابکێشی و نووسینەکانیان تێدا بڵاوبکەنەوە.

المزمار
حدث في عام ٢١٨٠

مجلتي